

Голові разової спеціалізованої вченої ради

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження
СВЕКЛИ КОСТЯНТИНА АНДРІЙОВИЧА
«Нові політичні технології виборчих процесів першої чверті ХХІ
століття: український та зарубіжний досвід»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 052 – Політологія,
галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки.**

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота К.А. Свекли досліджує зміст нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття, акцентує увагу на українському та зарубіжному досвіді їх впровадження. Актуальність обраної теми визначається необхідністю аналізу нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття в контексті глобальних політичних та соціальних змін, що акцентують увагу на комунікативній складовій взаємодії влади, суспільства та медіа, особливо в умовах турбулентності та трансформацій.

Основною тезою дослідження є розуміння впливу нових політичних технологій на виборчі процеси у першій чверті ХХІ століття, український та зарубіжний досвід застосування нових політичних технологій. К.А. Свекла визначає напрямки концептуалізації політичних технологій виборчих процесів. По-перше, розвиток інтернет-комунікацій та становлення мережових медіа визначено в якості технологічних передумов формування дискурсу щодо політичних технологій виборчих процесів. Маркерами дискурсу політичної науки щодо концептуалізації нових політичних технологій, на думку автора стали «мережа», «демократизація», «війна». По-друге, дискурс політичної науки щодо нових політичних технологій виборчих процесів, який складається із дослідження комунікативних технологій

(рекламістики, зв'язків із громадськістю, резонансних технологій), технологій партійної діяльності, маніпулятивних технологій, технологій організації ток-шоу та застосування соціальних мереж; окремо відзначено вплив технологій «інформаційної війни». По-третє, подолання маніпулятивних технологій виборчих процесів. Дослідник вважає, що це можливе лише завдяки завершенню демократичного переходу українського суспільства, впровадженню інклюзивних політичних інститутів та формуванню «суспільства відкритого доступу».

Тому дослідження українського та зарубіжного досвіду нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття К.А. Свеклою є вкрай актуальною та перспективною темою для вивчення науковцями-теоретиками та політиками-практиками.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дослідник сформулював мету дослідження як визначення нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття, а також виявлення специфіки їх застосування у контексті українського та зарубіжного досвіду.

Об'єктом аналізу виступають виборчі процеси першої чверті ХХІ століття, український та зарубіжний досвід організації та проведення виборів, а предметом дослідження є нові політичні технології виборчих процесів першої чверті ХХІ століття.

У роботі автором було поставлено та вирішено наступні завдання: визначено теоретико-методологічні основи дослідження нових політичних технологій виборчих процесів, простежено генезу наукових інтерпретацій ролі політичних технологій у виборчих процесах, досліджено концептуалізацію нових політичних технологій у дискурсі політичної науки, проаналізовано політико-комунікативний вимір становлення нових політичних технологій виборчих процесів у ХХІ столітті, визначено етапи еволюції та чинники ефективності нових політичних технологій виборчих процесів, досліджено

типи нових політичних технологій виборчих процесів та їх функціональні особливості у цифровій реальності, проаналізовано розвиток нових політичних технологій виборчих процесів в Україні у першій половині XXI століття, визначено дійових осіб нових політичних технологій та їх стратегії під час виборчих процесів та окреслено перспективи впровадження в Україні е-голосування як цифрової технології виборчих процесів.

Він підкреслив важливість порівняльного аналізу для виявлення спільних рис і відмінностей політичного вибору та голосування у індустріальному та мережевому суспільствах. У дисертації використано інституційний метод задля визначення сутності та етапів процесу інституціоналізації новітніх політичних технологій, передусім – політико-комунікативного виміру е-голосування у мережевому суспільстві.

Застосовано теорію політичного поля до аналізу впливу нових виборчих технологій на трансформації політики. Дослідником аргументовано, що у межах єдиної цифрової реальності у мережі інтернет утворюються, або штучно конструюються під впливом нових виборчих технологій, різні поля. Для них характерним є наявність власних «картин світу» та відповідних наративів, які визначають електоральний вибір індивідів. Поділ політичного поля на сегменти, що практично не перетинаються у мережі інтернет, спричиняється активним застосуванням нових виборчих технологій – мемів, політичного блогінгу, спін-докторінгу, мережевих партій, Big Data.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше здійснено синтезований аналіз змісту, особливостей, тенденцій, відображення нових політичних технологій та показано роль, значення медіа-середовища та нових акторів (блогерів) у виборчих процесах. У контексті визначення нових політичних технологій виборчих процесів автором охарактеризовано «медіа як технологію» (відмінності між технологіями впливу традиційних медіа та нових медіа на виборчі процеси) й «технології у медіа» (від радянської пропаганди та пострадянської рекламістики до блогінгу, мемів, спін-

докторінгу тощо). Розкрито сутність процесу трансформацій нових політичних технологій від традиційних медіа (телебачення, друковані медіа, преса) до мережевих медіа та соціальних мереж і платформ.

У дискурсі масмедіа в Україні представлено розвиток нових політичних технологій у наступних вимірах. По-перше, перехід від системи традиційних медіа до мережевих медіа. По-друге, розвиток блогінгу як нової технології впливу на громадську думку. По-третє, визначено та обґрунтовано переваги та недоліки системи е-голосування. Обґрунтовано вплив на медіа дискурс позицій експертного товариства, наукових інституцій, публічних інтелектуалів, представників креативного класу тощо. Визначено, що вони формують альтернативний, раціональний підхід до проблеми впровадження нових політичних технологій виборчих процесів порівняно із блогерами. Аргументовано відзначено ризики е-голосування (коли зручність протиставляється безпеці та неможливості забезпечити прозорість виборчих процедур), виклики воєнного часу щодо виборчого процесу (безпека організації, забезпечення прав військових, ВПО та громадян, які перебувають за кордоном), перспективи конструювання технологій виборчих процесів за допомогою штучного інтелекту тощо.

Значення дисертаційної роботи К.А. Свекли також полягає в тому, що одержані результати наукової роботи можуть бути використані як теоретико-методологічний фундамент та набір емпіричного інструментарію для різнобічного вивчення та аналізу впливу нових політичних технологій на громадську думку, введення в інформаційний простір нових дійових осіб (акторів), роль соціальних мереж та платформ у виборчих процесах.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони дозволяють окреслити перспективи подальших міждисциплінарних досліджень, присвячених українському та зарубіжному досвіду впровадження нових політичних технологій виборчих процесів, взаємодії між владою, суспільством та медіа-середовищем. Результати

сприяють кращому розумінню потенціалу нових політичних технологій як важливих політичних чинників, що впливають на формування політичної свідомості громадян, їхню поведінку, активну участь у виборчих процесах та громадському житті, мобілізацію спільнот тощо. Матеріали дослідження можуть бути корисними у підготовці бакалаврів і магістрів за спеціальностями «Політологія», «Міжнародні відносини», «Журналістика», а також під час викладання суспільних дисциплін. Результати дослідження можуть мати практичне застосування для розвитку стратегій впливу нових політичних технологій виборчих процесів в умовах сучасного медіа-політичного середовища.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, а також висновків, списку використаних джерел. Оформлення дисертації відповідає вимогам до такого виду робіт. Аналіз тексту дисертаційної роботи свідчить про дотримання автором вимог академічної доброчесності. У роботі подано посилання на відповідні джерела при використанні ідей, розробок, тверджень і відомостей, а також надано достовірну інформацію про результати наукової роботи, використані методи дослідження і джерела інформації. Представлений рукопис дисертації у повній мірі відображають зміст роботи, відповідають спеціальності 052 «Політологія».

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Робота пройшла необхідну апробацію на відповідних наукових заходах. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у 4 одноосібних публікаціях автора у наукових виданнях України, визнаних фаховими з політичних наук.

Оцінюючи дисертацію в цілому дуже позитивно, необхідно разом з тим зазначити, що окремі її положення мають дискусійний характер та потребують додаткового обґрунтування.

1. У підрозділі 1.1. визначено генезу наукових інтерпретацій ролі політичних технологій у виборчих процесах, автором виокремлено різні (послідовні) етапи становлення політичних технологій. Натомість у подальшому ідея генези політичних технологій не знайшла свого розвитку. Зокрема, автор не визначив вплив технологій «епохи телебачення» на нові політичні технології епохи інтернет. Наприклад, постає питання: Чи зберегла своє значення у нових політичних технологіях методика «гейткіпінгу», яка в епоху телебачення була дуже розповсюдженою?
2. У третьому розділі дисертаційного дослідження ґрунтовно проаналізовано український досвід застосування нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття. При цьому, недостатньо уваги приділено технології спіндокторінгу. Необхідно уточнити, автор фактично оминув увагою технологію спіндокторінгу через те, що її не застосовують в Україні, або з інших причин?
3. На мою думку, автор недооцінює психологічний аспект впливу нових політичних технологій виборчих процесів на масову свідомість. Адже український та зарубіжний досвід застосування нових політичних технологій переконливо свідчить про те, що в основі діяльності соціальних мереж та платформ знаходяться психологічні маніпуляції. Повною мірою це стосується виборчих процесів – саме на психологію масової поведінки спрямовані сучасні технології. На жаль, у дисертації недостатньо уваги приділено саме психологічному аспекту.
4. Ще один важливий аспект, на який мені хотілось би звернути увагу – це дослідження викликів впровадження технології е-голосування в Україні після завершення дії правового режиму воєнного стану. Автор наводить результати власного дослідження передвиборчих

програм партій-переможців виборів до Верховної Ради України у 2019 році, що є безумовним позитивом, але недостатньо уваги приділяє складнощам наступної виборчої кампанії. Передусім, відповідно до об'єкту дослідження, необхідно було більше уваги приділити проблемам реалізації е-голосування та запропонувати власні рецепти щодо їх подолання.

5. Останнє зауваження стосується недоліків технічного характеру, які наявні у дисертації. Зокрема, у дослідженні подекуди спостерігається публіцистичний стиль викладення матеріалу, а також слід відзначити досить великі цитати (від половини сторінки і більше), які іноді трапляються у тексті. Це ускладнює сприйняття змісту дисертації та збільшує її обсяг.

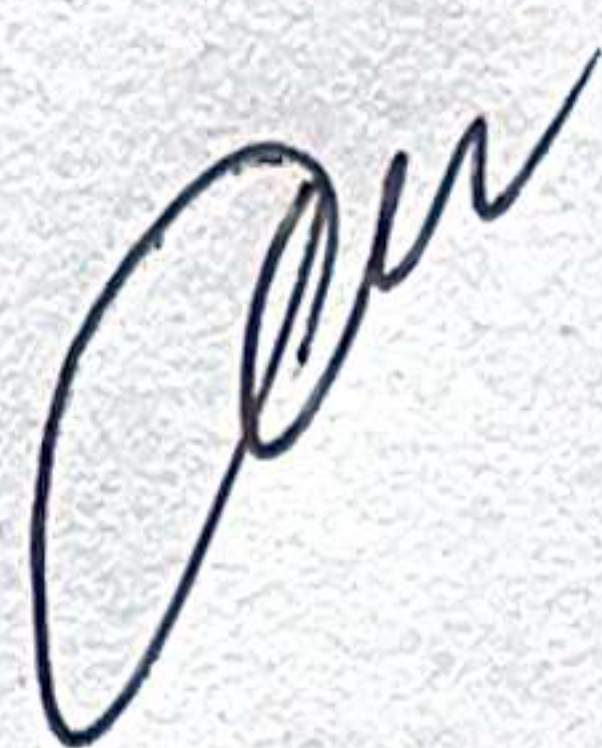
Висловлені зауваження не впливають на високу оцінку дисертаційного дослідження і носять лише уточнюючий характер. Положення наукової новизни сформульовані зрозуміло та логічно. Робота має самостійний, творчий характер та відзначається науковою новизною сформульованих висновків та рекомендацій.

Загальний висновок. Таким чином, дисертація Свекли Костянтина Андрійовича є самостійною кваліфікованою працею, яка містить обґрунтовані результати проведених наукових розробок, що мають важливе значення для подальшого розвитку політичної науки в Україні. Автор здійснив плідне творче дослідження, показавши вміння науково мислити, системно аналізувати науковий теоретичний матеріал і фактичні дані та здійснювати узагальнення наявного матеріалу.

Вважаю, що дисертація Свекли Костянтина Андрійовича «Нові політичні технології виборчих процесів першої чверті XXI століття: український та зарубіжний досвід», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки, відповідає вимогам «Порядком присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), та спеціальності 052 – політологія, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за вказаною спеціальністю.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри журналістики,
реклами та медіакомунікацій
кандидат політичних наук, доцент

Алевтіна ПЕХНИК

Особистий підпис

ПЕХНИК Алевтіна
ЗАСВІДЧУЮ

Директор відділу кадрів

/Г.В. Любарська/